

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับหออกระจ่ายข้าวสารหมู่บ้านในการเผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้าน สถานที่ตั้ง วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และการดำเนินงานเผยแพร่ความรู้
2. เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับหออกระจ่ายข้าวสารหมู่บ้าน ในการเผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านวิธีการนำเสนอ รูปแบบการนำเสนอ เนื้อหาที่นำเสนอ และการติดตามผลการเผยแพร่ความรู้
3. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับหออกระจ่ายข้าวสารหมู่บ้าน ในการเผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบ การสำรวจปัญหา และความต้องการของชุมชน การจัดหาข้อมูล การเสนอรายการงบประมาณ และการติดตามผลการเผยแพร่ความรู้

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หออกระจ่ายข้าวสารหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 12 หอ และประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ประชาชนผู้พึงรายการหออกระจ่ายข้าวสารหมู่บ้าน ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีหออกระจ่ายข้าวสารหมู่บ้าน โดยบุคคลเหล่านี้ต้องอาศัยอยู่ในหมู่บ้านอย่างน้อย 1 ปี และเคยพึงรายการหออกระจ่ายข้าวสารมาแล้วอย่างน้อย 52 ครั้ง ตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งได้ระบุไว้ว่า ประชาชนควรจะได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง จำนวน 120 คน

- 1.2 ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานหออกระจ่ายข้าวสารหมู่บ้านทุกคน จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น

2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับประชาชนทั่วไป ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนตัว ความต้องการ ในด้านวิธีการนำเสนอรายการ รูปแบบการนำเสนอรายการ เนื้อหาที่นำเสนอ การติดตามผลการเผยแพร่ความรู้ จำนวน 17 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้รับผิดชอบหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ

2.1 ข้อมูลส่วนตัว

2.2 สภาพทั่วไป ในด้าน สถานที่ตั้ง ปริมาณของวัสดุอุปกรณ์ คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ และจำนวนบุคลากร จำนวน 13 ข้อ

2.3 สภาพการดำเนินงานการเผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน ในด้าน บุคลากรผู้รับผิดชอบ การสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน แหล่งข้อมูลข่าวสาร วิธีการนำเสนอรายการ รูปแบบการนำเสนอรายการ เนื้อหาที่นำเสนอรายการ การจัดหาทุน การติดตามผลการเผยแพร่ความรู้ จำนวน 19 ข้อ

2.4 ปัญหาเกี่ยวกับหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน ในด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบ การสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน การหาข้อมูล การเสนอรายการ งบประมาณ และการติดตามผลการเผยแพร่ความรู้ มีจำนวน 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขแล้ว ได้นำไปทดลองใช้กับประชาชนที่มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนที่จะนำไปใช้จริงกับประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ได้นำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ส่วนความต้องการ และการกระจายเสียง เนื้อหาด้านสาธารณสุขมูลฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ยดังนี้

- 1.00-1.49 หมายความว่า ไม่ต้องการ หรือไม่มีการกระจายเสียง
- 1.50-2.49 หมายความว่า ต้องการน้อย หรือมีการกระจายเสียงน้อย
- 2.50-3.49 หมายความว่า ต้องการปานกลาง หรือมีการกระจายเสียงปานกลาง
- 3.50-4.00 หมายความว่า ต้องการมาก หรือมีการกระจายเสียงมาก

สรุปผลการวิจัย

ผลการสัมภาษณ์ สภาพ ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน ในการเผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นดังนี้

ประชาชนผู้ฟังหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน

1. ข้อมูลส่วนตัว ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20-30 ปี จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพเกษตรกร
2. ความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านในการเผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน

ด้านวิธีการนำเสนอ ส่วนใหญ่ต้องการวิธีการนำเสนอ ดังนี้

- 2.1 กระจายเสียงในช่วงเวลาเดิม คือช่วงเช้า
- 2.2 ส่งกระจายเสียงทุกวัน
- 2.3 ใช้ภาษาท้องถิ่นในการจัดรายการ
- 2.4 เปิดเพลงประกอบรายการ เป็นเพลงลูกทุ่งโดยต้องการให้เปิดเพลงค้นรายการที่ละเพลง
- 2.5 ใช้ภาษาเสนอรายการความรู้แต่ละเรื่องมีความยาว 15-30 นาที

2.6 ผู้จัดรายการเป็นผู้ชาย

2.7 แขกรับเชิญที่มาพูดคุยทางหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน เป็นเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ด้านรูปแบบรายการที่ต้องการนำเสนอ ประชาชนมีความต้องการ ดังนี้

2.8 ต้องการนำเสนอรูปแบบรายการความรู้จากแถบเสียง เป็นรายการเพลงพื้นบ้าน ซึ่งมีเนื้อหาเป็นความรู้ด้านสาธารณสุข

2.9 เนื้อหาความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานที่ประชาชนต้องการนำเสนอในระดับมาก มี 11 เรื่อง ดังนี้

2.9.1 เรื่องโรคมะเร็ง

2.9.2 เรื่องวิธีการทำน้ำดื่มให้สะอาด

2.9.3 เรื่องการปฐมพยาบาล

2.9.4 เรื่องการรักษาอาการปวดศีรษะ

2.9.5 เรื่องการผ่อนคลายความเครียด

2.9.6 เรื่องโรคเอดส์

2.9.7 เรื่องยาสามัญประจำบ้าน

2.9.8 เรื่องการดูแลรักษาบาดแผล

2.9.9 เรื่องการเลือกซื้อยา

2.9.10 เรื่องโรคอุจจาระร่วง

2.9.11 เรื่องโรคไข้เลือดออก

ความต้องการให้ปฏิบัติหลังการเผยแพร่ความรู้ และการติดตามผล ได้แก่

2.10 ต้องการให้แจ้งให้ทราบล่วงหน้าถึงเนื้อหาของรายการที่จะเสนอในครั้งต่อไป

2.11 ต้องการให้ผู้จัดรายการติดตามผลผู้ฟัง เกี่ยวกับการจัดรายการมาก โดยมีความถี่ของการติดตามผลทุก 1 เดือน

2.12 ต้องการให้ผู้จัดรายการตอบข้อสงสัย โดยต้องการให้ตอบปัญหาทางหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านในวันที่มีการจัดรายการเดียวกัน

ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน

1. ข้อมูลส่วนตัว ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี และระหว่าง 51-60 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษาที่ 1 ถึงประถมศึกษาที่ 4 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม และส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรม

2. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน พบว่า

2.1 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านติดตั้งอยู่บริเวณศาลากลางบ้าน และวัด

2.2 ลักษณะการติดตั้งมีลักษณะ เป็นหอสูงต้นเดียว

2.3 เสียงของหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านได้ยินครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน

2.4 มีบทความความรู้ต่าง ๆ เป็นวัสดุที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้

2.5 แถบเสียงรายการความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน จำนวน 1-10 ม้วน

และมีแถบเสียงเพลง จำนวน 1-10 ม้วน

2.6 อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน ประกอบด้วย เครื่องขยายเสียง เครื่องเล่นวิทยุ/เทป ไม้เรียวพ่น ล่าพวง ส่วนใหญ่ยังใช้การได้ดี

2.7 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในรูปของ คณะกรรมการ ประกอบด้วยฝ่ายรับผิดชอบ 6 ฝ่าย คือ สาธารณสุข ศึกษาธิการ เกษตรและสหกรณ์ มหาดไทย พาณิชน์ และอุตสาหกรรม และ 4 ฝ่าย คือ สาธารณสุข ศึกษาธิการ เกษตร และสหกรณ์ มหาดไทย

2.8 ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบอื่น ๆ ในหมู่บ้าน คือ เป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

3. สภาพการดำเนินงานเผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน มีการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีการกระจายเสียงทุกวันใน 1 สัปดาห์ โดยกระจายเสียงในช่วงเวลาเช้า

3.2 มีการจัดทำตารางการกระจายเสียง และมีการจัดแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบการกระจายเสียงกระจายเสียงตามตารางซึ่งถ้าผู้รับผิดชอบในแต่ละวันไม่มาจัดรายการก็จะมีผู้รับผิดชอบการกระจายเสียงแทน

3.3 มีการจัดรายการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารตามวันเวลาที่ได้รับมอบหมาย และมีการติดตามผลการฟังรายการของประชาชน มีการสำรวจปัญหา และความต้องการของ

ชุมชน โดยวิธีการประสานงานและสอบถามจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเกี่ยวกับโรคที่กำลังระบาด

3.4 รายการที่กระจายเสียงส่วนใหญ่ เป็นรายการประกาศข่าวทั่วไป ข่าวท้องถิ่น และถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียง แหล่งข้อมูล ข่าวสารที่นำมาจัดรายการ ส่วนมากได้มาจากแถบเสียงรายการความรู้ที่ทางราชการส่งไปให้ และเป็นเนื้อหาความรู้ทั่วไปตามสื่อที่ทางราชการส่งไปให้

3.5 รูปแบบรายการความรู้ที่หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านนำเสนอเป็นรายการบรรยาย ส่วนรูปแบบการนำเสนอในแถบเสียงรายการความรู้ที่ทางราชการส่งไปให้ นั้น เป็นรายการเพลงพื้นบ้าน

3.6 เนื้อหาที่นำเสนอทางหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านในระดับมาก มี 3 เรื่อง คือ

3.6.1 เรื่องโรคเอดส์

3.6.2 เรื่องการให้วัคซีนในเด็กแรกเกิด ถึง 1 ปี

3.6.3 เรื่องโรคไข้เลือดออก

3.9 ผู้รับผิดชอบมีการทบทวน และสรุปเนื้อหาหลังการเสนอรายการความรู้

3.10 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อเดือน ระหว่าง 0-50 บาท

3.11 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีการจัดหาทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน มาจากการทอดกฐิน และทอดผ้าป่า

3.12 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีการติดตามผลการเผยแพร่ความรู้ โดยการสอบถามชาวบ้าน

3.13 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีการติดตามผลผู้ฟังด้านการดำเนินรายการ โดยมีความถี่ในการติดตามผลการฟังทุก 6 เดือน

4. ปัญหาการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน

4.1 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดหาข้อมูล โดยมีปัญหาเกี่ยวกับสื่อที่สนับสนุนมีน้อยเกินไป

4.2 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านขาดผู้รับผิดชอบในการกระจายเสียงในบางครั้ง

4.3 เมื่อมีปัญหาในการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบก็จะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

4.4 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการบุคลากรผู้รับผิดชอบ

- 4.4 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการบุคลากรผู้รับผิดชอบ
- 4.5 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการการสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน และการติดตามผลการเผยแพร่ความรู้
- 4.6 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดรายการความรู้ และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับแถบเสียงรายการความรู้ที่ทางราชการส่งไปให้
- 4.7 หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตรายการ เนื่องจากไม่มีการผลิตรายการ

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานของหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน

หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านส่วนใหญ่ติดตั้งเป็นหอสูงต้นเดียวอยู่บริเวณบ้านกำนัน และวัด มีเครื่องขยายเสียง เครื่องเล่นวิทยุ/เทป ไม้โครโฟน ลำโพง เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระจายเสียง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในสภาพใช้งานได้ ใช้แถบเสียงรายการความรู้ด้านสาธารณสุขในการเผยแพร่ความรู้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าบางหมู่บ้านจะมีจำนวนแถบเสียงรายการความรู้มากถึง 70 ม้วน แต่บางหมู่บ้านมีเพียง 5 ม้วน โดยหมู่บ้านทั้งสองอยู่ใกล้สถานีอนามัยเช่นกัน แต่มีจำนวนสื่อประเภทนี้ไม่เท่ากัน จึงเป็นสิ่งที่น่าพิจารณาว่าการที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น การจูงจูงใจให้ทราบ หรือให้การสนับสนุนแต่เพียงครั้งเดียว แล้วให้ผู้รับผิดชอบไปดำเนินงานกันเองนั้นไม่เพียงพอ แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐเองก็ควรที่จะให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และมากกว่าที่เป็นอยู่นี้ อีกประการหนึ่งก็คือ ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านไม่ได้รับสิ่งตอบแทนจากการทำงาน และมีภารกิจที่ต้องประกอบอาชีพส่วนตัว การที่จะให้ผู้รับผิดชอบไปชวนขายหาสื่อ หรือข้อมูลมาเผยแพร่เองนั้นคงเป็นไปได้ยาก

ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่มีการรวมกลุ่มในรูปแบบของคณะกรรมการ ครบทั้ง 6 และ 4 ฝ่าย คือ สาธารณสุข เกษตรและสหกรณ์ ศึกษาธิการ มหาดไทย พาณิชย และอุตสาหกรรม ผู้รับผิดชอบเหล่านี้ยังเป็นผู้ที่มีหน้าที่อื่น ๆ รับผิดชอบในหมู่บ้าน โดยเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และมีการจัดแบ่งหน้าที่กันจัดรายการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะกระจายเสียงตอนเช้าทุกวัน โดยกระจายเสียงรายการข่าวทั่วไป ข่าวท้องถิ่น และการถ่ายทอดข่าว

จากสถานีวิทย์เป็นหลัก สอดคล้องกับนโยบายแผนพัฒนาการสาธารณสุขฉบับที่ 7 ที่ต้องการให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารกันอย่างกว้างขวาง

หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านชี้แจงเสียงรายการความรู้ที่ทางราชการส่งไปให้การเผยแพร่ความรู้ เนื่องจากสื่อแถบเสียงเป็นสื่อที่ง่าย สะดวก ไม่ต้องอาศัยคนที่มีเทคนิค และศิลปะในการพูดมากนัก คนที่ไม่มีทักษะในการจัดรายการก็สามารถที่จะนำมาเปิดกระจายเสียงได้ สามารถที่จะรับและจูงใจผู้ฟังให้มีความรู้สึกร่วมได้มีส่วนร่วม และน่าสนใจกว่ารายการสด (วาสนา ชาวหา, 2533) โดยมีรูปแบบรายการเป็นรายการเพลงพื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้ฟังรายการหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน นับว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะทำให้ประชาชนสนใจที่จะฟังรายการมากขึ้น และตรงกับหลักการกระจายเสียงที่เสนอไว้ว่าควรจัดรายการให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้ฟัง (โรเมศ จันทร์เกษ, 2534) เนื้อหาความรู้ที่น่าเสนอในแถบเสียงเป็นเนื้อหาความรู้ทั่ว ๆ ไปที่ทางราชการส่งไปให้ เนื่องจากผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่มีภารกิจที่ต้องผิตชอบ จึงไม่มีเวลาไปจัดหาข้อมูลมาเผยแพร่ให้ตรงกับปัญหาและความต้องการของชุมชนตามนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อประชาชนได้จะนั้นจึงได้แต่รอรับการสนับสนุนสื่อที่ทางราชการส่งไปให้อย่างเดียว และด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้การกระจายเสียง เป็นลักษณะที่ว่า ถ้ามีสื่อ หรือเนื้อหาส่งไปให้ก็จะนำมาเปิดกระจายเสียง แต่ถ้าไม่มีก็ไม่มีรายการกระจายเสียง เผยแพร่ความรู้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะมีการกระตุ้นให้ผู้รับผิดชอบเห็นความสำคัญการดำเนินงานจัดหาข้อมูลมาเผยแพร่ความรู้ในหมู่บ้านของตนเองให้มากขึ้น เพราะการที่จะรอสื่อสนับสนุนแต่เพียงอย่างเดียวนั้นคงไม่เพียงพอ

หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านส่วนใหญ่มีการนำเสนอเนื้อหาความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานในระดับปานกลาง ยกเว้น ยาสมุนไพร โรคปวดเมื่อยและปวดข้อ การเลือกซื้อวัตุดิบพืช ที่มีการนำเสนอน้อย ซึ่งถ้าหากพิจารณาเปรียบเทียบกับความต้องการเนื้อหาความรู้ของประชาชนแล้ว จะเห็นได้ว่าประชาชนมีความต้องการในระดับมากถึง 11 เรื่องในงานสาธารณสุขมูลฐาน ในขณะที่ผู้รับผิดชอบมีการนำเสนอเนื้อหาความรู้ในระดับมากเพียง 3 เรื่องเท่านั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าพิจารณาในแง่ของการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานทางหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองนั้นยังไม่เพียงพอ ซึ่งจะเห็นได้จากการนำเสนอเนื้อหา และความต้องการของประชาชนนั้นยังไม่สอดคล้องกัน และการที่หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีการนำเสนอเนื้อหาน้อยกว่าความต้องการของประชาชนนั้น อาจเป็นเพราะสื่อเนื้อหาความรู้ในเรื่องดังกล่าวไม่ได้ส่งไปให้หอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน หรือมีสื่อสนับสนุน

น้อยเกินไป อีกประการหนึ่งคือ ผู้รับผิดชอบอาจจะเห็นว่า ปัจจุบันให้ความสำคัญกับปัจจุบันมากขึ้น และยาสมุนไพรมีข้อจำกัดหลายประการ เป็นต้นว่า วิธีการใช้ ความรู้เรื่องสรรพคุณของยา และผลทางการรักษา ส่วนเรื่องโรคปวดเมื่อยและปวดข้อ อาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญนัก เมื่อมีอาการของโรคนี้ก็สามารถที่จะซื้อยามารักษาเองได้ และเรื่องการเลือกซื้อวัตถุดิบ อาจจะเห็นเพราะไม่มีความรู้ในเรื่องของสารพิษตกค้างจากการใช้วัตถุดิบ อีกประการหนึ่งก็คือ ผู้รับผิดชอบหรือประชาชนไม่มีโอกาสที่จะศึกษาถึงอันตรายของสารเคมีหรือวัตถุดิบแต่ละชนิด เพราะจากการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบ พบว่า มีการเลือกใช้ตามคำโฆษณาของผู้แทนจำหน่าย และเลียนแบบการใช้ตามเพื่อนบ้าน ในประเด็นนี้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรที่จะให้ความสนใจ สนับสนุนสื่อ และวิธีการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้รับผิดชอบเห็นความสำคัญ และสนใจในการนำเสนอเนื้อหาความรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เพราะตามหลักการกระจายเสียงนั้น การนำเสนอวิธีการและรูปแบบต่าง ๆ ควรที่จะสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้รับ จึงจะทำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อีกทางหนึ่งด้วย

หลังการเสนอรายการเผยแพร่ความรู้แล้วผู้รับผิดชอบมีการสรุป ทบทวนใจความสำคัญ ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักการของ แฟรงค์ โรเบิร์ต บรูค และมีการสังเกตการไปรับบริการทางสุขภาพของประชาชน มีการติดตามผลการเผยแพร่ความรู้ทุก 6 เดือน โดยวิธีการสอบถาม เนื่องจากผู้รับชอบเป็นคนในหมู่บ้าน การดำเนินชีวิตในสังคมชนบทที่มีความใกล้ชิดกันเข้ามาหาสู่กันตลอดเวลา ฉะนั้น เวลาพบปะกันก็จะถามไถ่พูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ สามารถที่รู้ปัญหาของผู้ฟัง และผู้ฟังก็สามารถให้ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นแก่ผู้รับผิดชอบได้ นับว่าเป็นการดำเนินงานที่ดี เพราะหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีลักษณะการสื่อสารทางเดียว การที่มีการติดตามผล ก็จะทำให้ผู้ดำเนินงานทราบถึงปฏิกิริยาตอบสนองของผู้รับฟังว่ามีความเข้าใจ มีความคิดเห็นอย่างไร และต้องการอะไรบ้าง

หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีเงินเป็นกองทุนไว้ใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้มาจากการทอดกฐิน และผ้าป่าประจำปีของหมู่บ้าน ซึ่งทำให้หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากรายได้จากค่าบริการ และจากกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งรายได้เหล่านี้คงยังไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเผยแพร่ความรู้ได้ตลอดปี และถ้าหากหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีรายได้ไม่เพียงพอนี้ อาจจะส่งผลต่อการหยุดชะงักหรือไม่ให้ความสนใจในการที่จะดำเนินงานเผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่องก็เป็นได้ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรที่

จะให้การสนับสนุนบ้างในจุดนี้ ซึ่งจะ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานเผยแพร่ความรู้ทางหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ความต้องการของประชาชนผู้ฟังรายการหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน

จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนต้องการให้กระจายเสียงในช่วงเช้า ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเวลาเช้าเป็นช่วงเวลาที่เงียบไม่มีเสียงรบกวนมากเท่าตอนเย็น ประชาชนสามารถได้ยินชัดเจนและครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมควร ฉันทัง (2531) ที่พบว่า ช่วงเช้าเป็นเวลาที่บ้านมีความสดชื่น แจ่มใสก่อนออกไปทำงาน แต่ช่วงเวลาเย็นชาวบ้านจะเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานและต้องการพักผ่อน ประชาชนต้องการให้ใช้ภาษาท้องถิ่นในการจัดรายการกระจายเสียง เนื่องจากเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย คั่นเคย เหมาะสมกับสภาพผู้ฟัง (รัตนา สยามมิตร, 2526) ต้องการให้ผู้จัดรายการเป็นผู้ชาย เพราะในสังคมชนบทผู้ชายจะมีบทบาทในการทำงานนอกบ้านมากกว่า ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมใดในหมู่บ้านก็ตาม ต้องการให้นำเสนอรายการแต่ละเรื่องมีความยาว 15-30 นาที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระ ศรีชาว (2526) ที่พบว่าเวลาที่นำเสนอควรอยู่ในช่วง 30 นาที ซึ่งอยู่ในช่วงความสนใจของบุคคลทั่ว ๆ ไป และเป็นเวลาที่ชาวบ้านคิดว่าเป็นช่วงที่ตนเองจะฟังได้และเข้าใจเนื้อหาจนจบแต่ละเรื่อง ต้องการให้เปิดเพลงคั่นรายการทีละเพลง ซึ่งการเปิดเพลงคั่นรายการลักษณะนี้จะทำให้รายการน่าสนใจและเพลิดเพลินกว่าที่จะนำเสนอเนื้อหาอย่างเดียว (มสธ., 2531)

ประชาชนต้องการให้นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบรายการเพลงพื้นบ้านที่มีเนื้อร้อง เป็นความรู้ด้านสาธารณสุข เป็นการนำเสนอที่ให้ความเพลิดเพลิน และความรู้ในคราวเดียวกัน ซึ่งชาวบ้านสนใจและนิยมเพลงพื้นบ้านเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

ประชาชนต้องการที่จะได้รับความรู้ทุก ๆ เรื่อง แต่มีถึง 11 เรื่องของงานสาธารณสุขมูลฐานที่ประชาชนต้องการในระดับมาก และเป็นที่น่าสนใจว่า เนื้อหาความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานที่ประชาชนต้องการในระดับมากนั้น เป็นเรื่องในองค์ประกอบใหม่ที่กระทรวงสาธารณสุขได้เพิ่มขึ้นมาใหม่เมื่อปี พ.ศ.2535 เพื่อต้องการให้ประชาชนได้มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้าได้เร็วยิ่งขึ้น เนื้อหาที่ประชาชนต้องการในระดับมากนี้ได้แก่ งานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ งานป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุ อุบัติภัย งานคุ้มครองผู้บริโภค และงานวัคซีนป้องกันโรคติดต่อที่สำคัญ ซึ่งน่าจะเป็นข้อบ่งชี้ได้ประการหนึ่งว่า ประชาชนมีความสนใจในเรื่องสุขภาพมากขึ้น เพราะว่าองค์ประกอบใหม่ของงานสาธารณสุขมูลฐานเพิ่งจะกำหนดเป็นนโยบายเมื่อไม่นานมานี้เอง อีกประการหนึ่งที่น่าจะเป็น

ไปได้ ที่ทำให้ประชาชนมีความต้องการในเรื่องเหล่านี้มากก็คือ การที่รัฐบาลได้พยายามเผยแพร่ความรู้ในเรื่องเหล่านี้ผ่านทางสื่อมวลชนอื่น ๆ จึงทำให้ประชาชนได้ยิน ได้รู้จัก และอาจจะยังไม่รู้รายละเอียดดีพอ จึงทำให้ประชาชนต้องการที่จะได้รับความรู้ในเรื่องเหล่านี้เพิ่มเติมทางหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านอีกทางหนึ่ง

ส่วนเรื่องในองค์ประกอบของงานสาธารณสุขมูลฐานอื่น ๆ อันได้แก่ โรคอุจจาระร่วง โรคไข้เลือดออก ซึ่งเป็นโรคที่สำคัญ 10 อันดับของโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศ และเป็นโรคที่เกิดพบเห็นอยู่บ่อย ๆ ในชนบท จึงอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนต้องการความรู้เพิ่มเติม เช่นเดียวกับความต้องการเนื้อหาความรู้ในเรื่องการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม การรักษาพยาบาลโรคง่าย ๆ ที่พบในท้องถิ่น ส่วนความต้องการเนื้อหาเรื่องยาสามัญประจำบ้านนั้นอาจจะ เป็นเพราะว่า กระทรวงสาธารณสุขได้มีการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนยาประจำหมู่บ้าน ประสบความสำเร็จได้ระดับหนึ่ง ที่ทำให้ประชาชนหันมาสนใจยาสามัญประจำบ้านมากขึ้น นอกจากนี้ความต้องการของประชาชนในเรื่องวิธีการผ่อนคลายความเครียด อาจจะมีสาเหตุมาจากการที่สภาพปัจจุบันของสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นทั้งทาง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม บังคับให้เหล่านี้ อาจจะ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความเครียดมากขึ้น จึงทำให้มีความต้องการเนื้อหาความรู้ เรื่องนี้ในระดับมาก แสดงว่า ประชาชนมีความกระตือรือร้นในเรื่องสุขภาพ มีความสนใจแม้จะไม่ใช่เรื่องใกล้ตัวเอง ซึ่งจากการไปสัมภาษณ์ประชาชน ส่วนใหญ่ให้เหตุผลของความต้องการความรู้ในเรื่องสุขภาพว่านอกจากจะต้องความรู้เพื่อนำไปปฏิบัติตัวในเรื่องสุขภาพให้กับตนเองแล้ว ยังต้องการความรู้เพื่อที่จะรู้เพื่อที่จะได้นำไปบอก และดูแลลูกหลานของตนเอง

หลังจากจบรายการเผยแพร่ความรู้แล้ว ประชาชนต้องการให้ผู้จัดรายการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับเนื้อหาจะเสนอในครั้งต่อไป เพื่อที่จะได้เตรียมตัวฟัง เรื่องที่ตรงกับความสนใจของตนเอง และถ้ามีปัญหาสงสัยเนื้อหาที่นำเสนอ ชาวบ้านก็ต้องการที่จะให้ผู้จัดรายการตอบปัญหากระจายเสียงทางหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน เพื่อที่คนอื่นอาจสงสัยในเรื่องเดียวกันจะได้ฟังด้วย และการถาม-ตอบจะทำให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น และต้องการให้ผู้จัดรายการหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านติดตามผลการดำเนินงานทุก 1 เดือน ชาวบ้านจะได้เสนอแนะข้อติชมการดำเนินงาน แต่จากการสำรวจหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านในเรื่องการติดตามผลผู้ฟังรายการพบว่า ส่วนใหญ่มีการติดตามผลผู้ฟังทุก 6 เดือน จะเห็นได้ว่ายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรเน้นให้ผู้รับผิดชอบเห็นความสำคัญของการ

ประเมินและติดตามผล เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงรายการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟัง

ปัญหาการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน

หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร ส่วนน้อยที่มีปัญหา เนื่องจากต้องไปประกอบอาชีพส่วนตัว ผู้รับผิดชอบไม่มีปัญหาในการสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน เนื่องจากผู้รับผิดชอบเป็นคนในหมู่บ้าน สามารถที่จะสังเกตสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านว่ามีปัญหา ความต้องการอย่างไร แล้วจัดหาข้อมูลมาเผยแพร่ให้สอดคล้องตรงกับความต้องการของชุมชน แต่หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีปัญหาในการจัดหาข้อมูลเผยแพร่ให้แก่ประชาชน เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ส่งสื่อสนับสนุนให้น้อยเกินไป และผู้รับผิดชอบเองไม่มีเวลาไปหาสื่อหรือข้อมูลข่าวสาร หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านไม่มีการผลิตรายการ เนื่องจากการผลิตรายการต้องใช้อุปกรณ์ที่มีคุณภาพ ต้องใช้เวลาในการผลิต และต้องใช้ทักษะความชำนาญในการผลิตพอสมควร ซึ่งชาวบ้านที่รับผิดชอบนี้ทำไม่ได้ ขณะที่หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระจายเสียงเพียงไม่กี่ชนิด คุณภาพพอใช้ได้ อีกทั้งไม่มีสถานที่ผลิต ผู้รับผิดชอบไม่มีเวลามากพอ ดังนั้นรัฐควรที่จะสนับสนุนสื่อต่าง ๆ มากขึ้น หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านไม่มีปัญหาในการจัดรายการ อาจจะเป็นเนื่องมาจากการกระจายเสียงไม่ได้เน้นคุณภาพมากนัก ส่วนใหญ่ใช้ประกาศข่าว ถ่ายทอดการกระจายเสียงจากสถานีวิทยุ ซึ่งไม่ได้ใช้ทักษะในการจัดรายการ ส่วนน้อยมีปัญหา เนื่องจากไม่มีเทคนิคในการพูด ก็จะแก้ปัญหาโดยการให้ผู้รับผิดชอบที่มีทักษะในการพูดจัดรายการแทน และมีการใช้แถบเสียงที่ทางราชการส่งไปให้ จึงทำให้สะดวก ใช้งานง่าย ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นผู้รับผิดชอบก็สามารถแก้ปัญหาได้เอง หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านไม่มีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่าย เพราะค่าใช้จ่ายต่อเดือนส่วนมากไม่เกิน 50 บาท และมีเงินกองทุนไว้ใช้จ่ายดำเนินงานอยู่แล้ว

หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านไม่มีปัญหาในเรื่องการติดตามผลการเผยแพร่ความรู้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้รับผิดชอบเป็นคนในหมู่บ้าน สามารถที่จะสอบถามพูดคุยกับชาวบ้าน อีกประการหนึ่งก็คือ ปัจจุบันนโยบายของการสาธารณสุขมูลฐานที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการจัดฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (พสส.) ให้ครบทุกหมู่บ้าน ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นตัวแทนของผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในการติดตามสอดส่องดูแลในเรื่องสุขภาพอนามัยของประชาชนในหมู่บ้าน แล้วประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า สภาพ ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับหอกระจาย-
ข่าวสารหมู่บ้านในการเผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็น
ดังนี้

หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีลักษณะหอสูงตันเดี่ยวติดตั้งอยู่บริเวณบ้านก้านัน และวัด
มีเครื่องขยายเสียง เครื่องเล่นวิทยุ/เทป ไมโครโฟน ลำโพง แถบเสียงรายการความรู้ด้าน
สาธารณสุข เป็นวัสดุอุปกรณ์ในการเผยแพร่ความรู้ มีผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในรูปของคณะ
กรรมการ 6 และ 4 ฝ่าย

หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามตารางการกระจายเสียง
โดยมีการกระจายเสียงทุกวันตอนเช้า มีการสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนโดยการ
ประสานงานและสอบถามเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เกี่ยวกับโรคที่กำลังระบาด สื่อความรู้ที่นำมา
กระจายเสียงส่วนใหญ่เป็นแถบเสียงรายการความรู้ที่ทางราชการส่งไปให้ ซึ่งมีรูปแบบเป็น
รายการเพลงพื้นบ้าน โดยมีเนื้อร้องเป็นความรู้ด้านสาธารณสุข

มีการนำเสนอเนื้อหาความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐานในระดับมาก 3 เรื่อง คือ โรค
เอ็ดส์ การให้วัคซีนในเด็กแรกเกิด ถึง 1 ปี และโรคไข้เลือดออก

หลังการเผยแพร่ความรู้ส่วนใหญ่มีการสรุป ทบทวนเนื้อหา และติดตามผลโดยการ
สอบถามชาวบ้าน หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีการจัดแบ่งเงินจากการทอดผ้าป่า กฐิน ไว้เป็น
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้กระจายเสียงช่วงเช้า เวลาที่นำเสนอรายการแต่ละ
เรื่อง 15-30 นาที โดยมีเพลงลูกทุ่งคั่นรายการทีละเพลง ผู้จัดรายการเป็นผู้ชาย และใช้ภาษา
ท้องถิ่น ส่วนใหญ่ต้องการรูปแบบรายการความรู้เป็นรายการเพลงพื้นบ้าน และมีเนื้อหาทั้ง 14
องค์ประกอบของงานสาธารณสุขมูลฐาน หลังการเผยแพร่ความรู้ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการติดตาม
ผลการดำเนินงานทุก 1 เดือน

ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการดำเนินงาน และส่วนใหญ่ที่มีปัญหา จะมีเกี่ยวกับการ
จัดหาข้อมูล เนื่องจากมีสื่อสนับสนุนน้อยเกินไป และขาดผู้รับผิดชอบในบางครั้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน

1. หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านบางหมู่บ้านยังมีสื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้น้อยเกินไป ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทรวงต่าง ๆ ควรมีการออกไปนิเทศ ติดตามผล ให้คำแนะนำ และสนับสนุนสื่อต่าง ๆ ที่สามารถนำไปจัดรายการเผยแพร่ความรู้ได้ อีกทั้งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน มีส่วนร่วม และมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานต่อไป
2. จากการวิจัยพบว่า หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านมีการใช้แถบเสียงรายการความรู้ที่ทางราชการส่งไปให้มาก และมีปัญหาเกี่ยวกับสื่อสนับสนุนอื่น ๆ น้อยเกินไป ดังนั้นหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดส่งสื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ไปให้หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น
3. ควรมีการสนับสนุนสื่อที่มีเนื้อหาความรู้ด้านสาธารณสุขทุกองค์ประกอบ เพราะจากวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนต้องการเนื้อหาความรู้ในระดับมากถึง 11 เรื่อง
4. จากข้อมูลเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน พบว่า วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานนั้น ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่จะใช้งานได้ แต่มีจำนวนน้อยที่ใช้การไม่ได้ แต่ก็ยังเป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นในการกระจายเสียง ถ้าขาดตัวใดตัวหนึ่งไปอาจจะทำให้การทำงานของเครื่องกระจายเสียงทำงานได้ไม่เต็มที่ และคุณภาพของเสียงอาจจะไม่ดีพอ และเป็นที่น่าสังเกตว่าสาเหตุที่หอกระจายข่าวสารหมู่บ้านยังมีอุปกรณ์ที่ใช้การไม่ได้ทั้งหมด อาจจะมีปัญหาในเรื่องการซ่อมบำรุง จะเห็นได้จากข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีเงินค่าซ่อมบำรุง ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงส่วนน้อย แต่ก็ควรที่จะได้รับการสนับสนุน เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหน่วยงานของรัฐ ควรมีหน่วยบริการซ่อมบำรุงเครื่องมืออุปกรณ์ให้กับหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านในเขตที่รับผิดชอบ
5. จากข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับผิดชอบ พบว่า ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงาน จะเห็นได้จากข้อมูลเกี่ยวกับการจัดหาสื่อเพื่อนำมาใช้ในการเผยแพร่นั้น พบว่าผู้รับผิดชอบไม่ได้มีการจัดหาสื่อเองส่วนมากจะรอรับสื่อจากทางราชการเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าผู้รับผิดชอบยังไม่รู้ว่าจะไปหาข้อมูลได้ที่แหล่งใดบ้าง และขอรับการสนับสนุนสื่อจาก

แหล่งใดบ้าง นอกจากนี้จากข้อมูลเกี่ยวกับการติดตามผลการเผยแพร่ความรู้ พบว่าผู้รับผิดชอบมีความถี่ในการติดตามผลทุก 6 เดือน ซึ่งนับว่ามีความถี่น้อยมาก เมื่อเทียบกับความต้องการให้มีการติดตามผลของประชาชน ซึ่งต้องการให้ติดตามผลทุก 1 เดือน จากข้อมูลนี้อาจจะชี้ให้เห็นว่า ผู้รับผิดชอบยังไม่มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญในเรื่องการติดตามผลว่าจะช่วยให้ทราบข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างไรบ้าง ซึ่งถ้าหากผู้รับผิดชอบเหล่านี้ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงาน ก็จะทำให้มีความรู้และเข้าใจวิธีการดำเนินงานได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรสนับสนุนในการจัดฝึกอบรม เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะ ความรู้ ทางวิชาการ เทคนิคการจัดรายการ และควรพาไปดูงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลดีเด่น เพื่อเป็นแบบอย่าง และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของตนเอง อีกทั้งเป็นการเพิ่มประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมให้กับผู้รับผิดชอบอีกด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานเผยแพร่ความรู้เป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านดีเด่น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านทั่วไปจะได้มีแนวทางปฏิบัติไปประยุกต์ใช้
2. ควรมีการศึกษาความต้องการของประชาชน เกี่ยวกับรูปแบบของรายการในแถบเสียงที่เหมาะสมสำหรับการ เปิดกระจายเสียงทางหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน
3. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการสนับสนุนในด้านสื่อความรู้ต่าง ๆ งบประมาณ การนิเทศการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน
4. ควรมีการศึกษำวิจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน ของผู้รับผิดชอบการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน